

DOKUMENT Z NARA O AUTENTYZMIE

PREAMBUŁA

1. My eksperci zebrani w Nara (Japonia), chcemy podziękować władzom japońskim za wspaniałomyślność i intelektualne spojrzenie które umożliwiły spotkanie mające na celu zakwestionowanie tradycyjnie już przyjętych pojęć z dziedziny konserwacji dóbr kultury i wywołanie debaty na temat sposobów i możliwości rozszerzenia zakresu zainteresowań, aby w perspektywie zapewnić w praktyce konserwatorskiej większe respektowanie różnorodności kultur i dziedzictwa kultury.

2. Doceniamy należycie znaczenie zarysu dyskusji zaproponowanej przez Komitet Dziedzictwa Światowego. Komitet wyraził życzenie wprowadzenia pojęcia autentyzmu respektującego wartości kulturowe i społeczne każdego państwa, przy badaniu dokumentacji obiektów zaproponowanych do wpisu.

3. "Dokument z Nara o autentyzmie" jest powzięty w duchu Karty Weneckiej z 1964 r. Opierając się na Karcie, stanowi jej koncepcyjną dalszą część. Jest dokumentem dotyczącym dziedzictwa kultury, które dzisiaj zajmuje w większości społeczeństw zasadnicze miejsce.

4. W świecie trapionym przez ogólniki i banalność, w którym rewindykacja tożsamości kulturalnej wyraża się niekiedy poprzez agresywny nacjonalizm i wyeliminowanie kultur mniejszości narodowych, uwzględnianie autentyczności przyczyni się, również przy konserwacji dziedzictwa kultury, do respektowania i ujawniania wszystkich aspektów wspólnej pamięci ludzkości.

Dokument z Nara o autentyzmie został zredagowany przez 45 uczestników Konferencji na temat autentyzmu w ramach Konwencji dot. Dziedzictwa Światowego, która odbyła się w Nara, w Japonii, w dniach 1-6 listopada 1994 r., na zaproszenie Dyrekcji Spraw Kulturalnych Rządu Japońskiego i Prefektury m. Nara.

Dyrekcja zorganizowała Konferencję we współpracy z UNESCO, ICCROM i ICOMOS.

Wersja końcowa Dokumentu została zredagowana przez dwóch sprawozdawców generalnych Konferencji: Pana Raymonda Lemaire'a i Pana Herba Stovel'a. Zwracamy również uwagę na dwa aneksy (I. Sugestie nt. uzupełnień do Dokumentu; II. Definicje)

RÓŻNORODNOŚĆ KULTUR

I RÓŻNORODNOŚĆ DZIEDZICTWA KULTURY

5. Różnorodność kultur i dziedzictwa kultury stanowi nie dające się niczym zastąpić bogactwo intelektualne i duchowe ludzkości. Należy ją uznać jako najważniejszy aspekt jego rozwoju. Nie tylko ochrona tej różnorodności, ale i jej promocja są podstawowym czynnikiem rozwoju ludzkości.

6. Różnorodność wyraża się zarówno w wymiarze przestrzennym jak i czasowym, w stosunku do kultur jak i związanych z nim sposobów życia. W przypadku gdyby różnice między kulturami miały prowadzić do sytuacji konfliktowych, respektowanie różnorodności kulturowej wymaga uznania słuszności swoistych wartości wszystkich stron konfliktu.

7. Formy i środki ekspresji, zarówno materialne jak i niematerialne które stanowią ich dziedzictwo. Te formy i środki należy respektować.

8. Należy przypomnieć, że UNESCO uważa za podstawową zasadę, że dziedzictwo kultury każdego jest dziedzictwem wszystkich. W ten sposób odpowiedzialność za dziedzictwo i za sposób zarządzania nim, spoczywa przede wszystkim na wspólnocie kulturowej, która się z niego wywodzi lub która jest nim obciążona. Sygnowanie kart i konwencji dotyczących dziedzictwa kultury oznacza przecież akceptację obowiązków i etyki z nich wynikających. Stąd zaleca się wyważenie własnych wymagań wobec dobra kultury, ale tak jednak, aby nie występować przeciwko fundamentalnym wartościom kultur zainteresowanych wspólnot.

WARTOŚĆ I AUTENTYZM

9. Zachowanie spuścizny historycznej, różnych jej form, pochodzących z różnych epok, znajduje swoje uzasadnienie w wartościach, które się jej przypisuje. Najwłaściwsze postrzeganie tych wartości zależy, między innymi, od wiarygodności źródeł informacji na ich temat. Znajomość, zrozumienie i interpretacja pierwotnych i późniejszych cech charakterystycznych zabytku, historycznych zmian i znaczenia jakie odgrywa, stanowią podstawę oceny autentyczności danego dobra kultury, i dotyczą w takim samym stopniu jego formy jak i materiału z którego jest zbudowane.

10. Autentyzm, w ten sposób pojmowany i stwierdzony w „Karcie Weneckiej” jest najważniejszym czynnikiem jakościowym, jeżeli chodzi o wiarygodność dostępnych źródeł informacji. Odgrywa on kapitalną rolę zarówno w każdym badaniu naukowym, przy

interwencyjnych pracach konserwatorskich i restauratorskich, jak i w procedurze wpisu na Listę Światowego Dziedzictwa lub do jakiegokolwiek inwentarza dóbr kultury.

11. Oceny zarówno wartości uznanych w dziedzictwie kultury, jak i wiarygodności źródeł informacji, mogą różnić się w zależności od kultury, a nawet w ramach tej samej kultury. Oceny wartości i autentyczności odnoszące się do różnych kultur nie mogą więc opierać się na jedynych w swoim rodzaju kryteriach. Przeciwnie, respekt należny tym kulturom wymaga, aby każde dzieło było traktowane i oceniane w oparciu o kryteria właściwe dla kontekstu kulturowego, do którego przynależy.

12. W konsekwencji, bardzo ważną i pilną sprawą jest uznanie w każdej kulturze cech charakterystycznych odnoszących się do wartości jej dóbr kultury oraz do wiarygodności i rzetelności źródeł informacji dotyczących tych dóbr.

13. W zależności od rodzaju zabytku i od jego kontekstu kulturowego, ocena autentyczności wiąże się z różnymi źródłami informacji. Źródła te dotyczą koncepcji i formy, materiałów i substancji, użytkowania i funkcji, tradycji i technik, położenia i rozmieszczenia, nastroju i ekspresji, stanu oryginalnego i zmian w toku historii.

Korzystanie z tych źródeł stwarza możliwość opisu dobra kultury w jego specyficznych wymiarach, z punktu widzenia artystycznego, technicznego, historycznego i społecznego.

Aneks I

SUGESTIE DOTYCZĄCE UZUPEŁNIEŃ DO DOKUMENTU (ZAPROPONOWANE PRZEZ H. STAVEL)

1. Respektowanie różnorodności kultur i dziedzictwa kultury wymaga ciągłego wysiłku, aby przy próbie określania i oszacowywania autentyczności obiektu lub miejsca zabytkowego, uniknąć narzucania mechanicznych wzorów i ujednoczonych procedur.

2. Ocena autentyzmu, przy respektowaniu kultur i różnorodności dziedzictwa kultury, wymaga metod analiz i instrumentów, które odpowiadają charakterowi i potrzebom różnych kultur. Tego typu podejście może mieć wiele punktów wspólnych, między innymi wysiłki zmierzające do:

- upewnienia się, że ocena autentyzmu odwołuje się do współpracy wielodyscyplinarnej oraz opiera się na wszelkich dostępnych ekspertyzach i wiedzy;
- upewnienia się, że uznane wartości są naprawdę reprezentatywne dla danej kultury i jej

różnorodnych działań dla zachowania własnej autentyczności, szczególnie wobec obiektów i miejsc zabytkowych;

- udokumentowania w sposób jasny specyficznego charakteru autentyczności zabytków i miejsc zabytkowych, aby móc stworzyć wytyczne, którymi będzie się można kierować przy podejmowaniu prac konserwatorskich i decyzji co do przyszłości obiektów;
- uaktualniania ocen stopnia autentyczności w świetle ewolucji wartości i kontekstu.

3. Szczególnie ważne jest podjęcie starań, aby uznane wartości były respektowane, i aby proces ich identyfikacji obejmował działania zmierzające do uzyskania, w miarę możliwości, wspólnego i wielodyscyplinarnego konsensusu.

4. Działania powinny opierać się na współpracy międzynarodowej pomiędzy wszystkimi, którzy interesują się ochroną dziedzictwa kultury i przyczyniać się do rozwijania tej współpracy w celu zwiększenia ogólnego respektu i zrozumienia różnorodności wartości i ekspresji kulturalnych.

5. Prowadzenie dialogu i jego rozszerzanie na różne regiony i kultury świata, stanowią podstawowy warunek zwiększenia praktycznego znaczenia uwagi jaką przypisuje się autentyczności w ochronie wspólnego dziedzictwa ludzkości.

6. Wzrost zainteresowania publiczności tym wymiarem dziedzictwa jest absolutnie konieczny, aby osiągnąć konkretne postanowienia, które pozwolą ocenić świadectwa przeszłości. Oznacza to, że lepiej rozumie się wartości reprezentowane przez dobra kultury, gdy respektuje się rolę, jaką odgrywają obiekty i miejsca zabytkowe we współczesnym społeczeństwie.

Aneks II

DEFINICJE

Konserwacja: oznacza wszelkie operacje, które prowadzą do zrozumienia dzieła, poznania jego historii i znaczenia, zapewnienia jego materialnej ochrony i, ewentualnie jego restauracji i rewaloryzacji. (Dziedzictwo kultury oznacza zabytki, zespoły budowli i miejsca, zgodnie z definicją zawartą w artykule 1 Konwencji o Dziedzictwie Światowym).

Źródła informacji: zbiory źródeł zabytkowych, pisanych, przekazywanych ustnie, zilustrowanych umożliwiających poznanie charakteru, cech specyficznych, znaczenia i historii dzieła.

(przekład Małgorzata Fokt-Willmann)